Arşivde Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi - Mart 2026, Cilt: 3 Sayı: 5
Journal of Women and Gender in the Archives - March 2026, Volume 3, Issue 5

arşivde KADIN VE TOPLUMSAL CİNSİYET DERGİSİ
Journal of Women and Gender in the Archives

Beşinci Sayıya Merhaba

Foreword to the Fifth Issue

Aslı DAVAZ
Genel Yayın Yönetmeni

Arşivde Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi'nin beşinci sayısında, farklı alanlardan ufuk açan yazıları sizlerle buluşturuyor; tüm okuyucularımızın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyoruz.

Araştırma-İnceleme bölümünde; Gülümser Aral Üretmen'in arşivlerdeki izleri üzerinden, Türkiye'de kadın grafik tasarımcıların arşiv dili ve sınıflandırmalar nedeniyle nasıl geri planda kaldığını; bir sonraki yazıda, kadın tarihinin korunmasında arşiv politikalarını, eşitsizlikleri ve kapsayıcı koleksiyon ihtiyacını; son yazıda ise Mısır Feminist Birliği'nin yayın organı olan *L'Egyptienne* dergisi üzerinden kadın süreli yayınlarının nasıl bir arşiv kaynağı olarak okunabileceğini ele alan yazıları sizlerle paylaşıyoruz.

Röportaj bölümünde sahaf Nedret İşli'nin meslek hayatı boyunca kadınlara ait belgelerin görünürlüğü, korunması ve arşivsel dolaşıma girmesine ilişkin tanıklıkları ve bu belgelerin sahaf piyasasında neden giderek nadirleştiğine dair değerlendirmeleri ile Gökhan Büyükengez'in bir koleksiyoner olarak bu tutkunun tarih metodolojisi ve kadın tarihiyle kesişimine; kadınlara ait belgelerin edinilme, okunma ve yorumlanma süreçlerine dair değerlendirmeleri yer alıyor.

Kitap Tanıtımı bölümünde ise, kadın koleksiyonlarının kütüphane ve arşivlerde nasıl belgelendiğini, feminist tarihin bu koleksiyonlar üzerinden nasıl kurulduğunu anlatan; ayrıca Bulgaristan'da kadınlara, özellikle Müslüman azınlık kadınlara ait belgelerin devlet arşivlerinden nasıl dışlandığını inceleyen iki kitap tanıtılıyor.

For the fifth issue of the Journal of Women and Gender in the Archives, we bring together thought-provoking articles from a range of disciplines, and celebrate International Women's Day on 8 March with all our readers.

In the Articles section, we present: first, a study of the archival traces of Gülümser Aral Üretmen, examining how women graphic designers in Türkiye have remained in the background due to archival language and classification practices; next, an article addressing archival policies, inequalities, and the need for inclusive collections in preserving women's history; and finally, a piece exploring how women's periodicals can be read as archival sources, focusing on L'Egyptienne, the publication organ of the Egyptian Feminist Union.

In the Interview section, we present the testimony of second-hand bookseller Nedret İşli, who reflects on the visibility, preservation, and archival circulation of documents relating to women throughout his professional life, as well as offering his assessment of why such materials have become increasingly rare in the second-hand book market; and the reflections of Gökhan Büyükengez, who, as a collector, considers the intersection of this passion with the methodology of history and women's history, and discusses the processes of acquiring, reading, and interpreting documents relating to women.

In the Book Review section, two books are introduced: one exploring how women's collections are documented in libraries and archives, and how feminist history is

Bu sayının, arşivlerle kurduğumuz eleştirel ilişkiyi güçlendirerek yeni araştırma sorularına ve dayanışma biçimlerine alan açmasını diliyoruz.

Araştırma-İnceleme bölümünün ilk yazısı, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü öğretim görevlisi Ömer Durmaz'ın "Denizin Üstünde Bir İmza: Gülümser Aral Üretmen ve Arşivin Görünmez Kadınları" başlıklı makalesidir. Makale, Türkiye'de kadın grafik tasarımcıların görünürlüğünü Gülümser Aral Üretmen'in yaşamı üzerinden ele alıyor. Metin, Aral Üretmen'in Bâb-ı Âli'de lise yıllarında başlayan moda çizimlerini, Afiş Atölyesi'ndeki atölye disiplinini ve 1950'lerde Denizcilik Bankası'nda "ressam" unvanıyla kurumsal görsel dile yaptığı katkıları değerlendirerek kadın tasarımcıların aslında var olduklarını, ancak kayıtların onların emeğini doğru tanımlamadığını gösteriyor. Durmaz sözlü tarih görüşmelerini, aile arşivini, personel kayıtlarını ve basın kupürlerini birlikte okuyarak, arşivlerde "ressam", "neşriyat", "halkla münasebet" gibi etiketlerin tasarım işini görünür kılmadığını vurguluyor. Üretmen'in 1952'de bir banka afişiyle ödül almasına rağmen kanonda yer almaması, arşiv dili ile tasarım alanında oluşturulan erkek merkezli seçme biçimlerinin çelişkisini ortaya koyuyor.

Makale, Türkiye'de kadın grafik tasarımcıların görünürlüğünün 1970'lerden itibaren belirginleştiğini, ancak 1970 öncesinde kadınların gerçekten yok olmadığını; sadece meslek adlarının, unvanların ve arşiv sınıflamalarının bu üretimleri görünür kılamadığını belirtiyor. Yazar, tasarımcının ürettiği efemera niteliğindeki bu malzemelerin kaybolmaya çok açık olduğunu ve bunun kadın emeğinin izini takip etmeyi zorlaştırdığını söylüyor.

Makalenin sonunda, kadın tasarım tarihinin güçlenmesi için "arama sözlüğünün genişletilmesi", "efemera arşivlerinin ciddiye alınması", "aile arşivleriyle işbirliği yapılması", "sözlü tarih ağlarının genişletilmesi" ve açık, kolektif bir katalog yapısının oluşturulması öneriliyor.

Bölümün ikinci yazısı, Georgia Arşivcileri Derneği'nin *Provenance* dergisinde yayımlanan, arşivci Nathalie Belkin tarafından kaleme alınan ve Sevda Akyüz tarafından Türkçe'ye çevrilen "Eğer Tarihimiz Olmasaydı: Kadın Tarihinin Korunması, Koleksiyonların Oluşumu, Gelişimi ve Süregelen Önemi" başlıklı makaledir.

Makale, kadın tarihinin arşivler aracılığıyla korunmasında yaşanan yapısal eksiklikleri tarihsel ve kuramsal bir çerçevede ele alıyor; koleksiyon geliştirme, finansman ve erişim sorunlarına odaklanıyor. Makale, kadın arşivlerinin yalnızca varlığının değil, nasıl geliştirildiklerinin de belirleyici olduğunu savunur. Arşivcinin konumunun, koleksiyon politikalarının ve toplumsal cinsiyet temelli önyargıların hangi belgelerin korunduğu

constructed through these collections; and another examining how documents relating to women in Bulgaria—particularly those belonging to Muslim minority women—have been excluded from state archives.

We hope that this issue will strengthen the critical relationship we establish with archives and open space for new research questions and forms of solidarity.

The first article in the Articles section is Ömer Durmaz's 'A Signature on the Sea: Gülümser Aral Üretmen and the Invisible Women of the Archive'. Durmaz is a lecturer in the Department of Graphic Design at the Faculty of Fine Arts, Dokuz Eylül University. The article examines the visibility of women graphic designers in Türkiye through the life of Gülümser Aral Üretmen. The article evaluates Aral Üretmen's fashion drawings that began during her high school years in Bâb-ı Âli, the workshop discipline she developed in the Poster Workshop, and her contributions to the institutional visual language of Maritime Bank of Türkiye in the 1950s under the title of 'painter', demonstrating that women designers did exist, yet the records did not accurately define their labour. By reading together oral history interviews, the family archive, personnel records, and press clippings, Durmaz emphasises that archival labels such as 'painter', 'publication' and 'public relations' fail to make design work visible. Although Üretmen received an award in 1952 for a bank poster, her absence from the canon reveals the contradiction between archival language and the male-centred modes of selection established within the field of design.

The article states that the visibility of women graphic designers in Türkiye became more apparent from the 1970s onwards; however, before the 1970s women were not truly absent, but rather the professional titles, designations, and archival classifications failed to render their work visible. The author argues that these materials produced by the designer, often of an ephemeral nature, are highly susceptible to loss, which makes it more difficult to trace the labour of women.

At the end of the article, it is proposed that, in order to strengthen the history of women designers, the 'expansion of the search vocabulary', the 'serious consideration of ephemera archives', 'collaboration with family archives', the 'expansion of oral history networks', and the creation of an open, collective catalogue structure are necessary.

The second article of the section is entitled 'If We Were Without a History: The Preservation of Women's History – Collection, Development & Continuing Importance'. It was written by Nathalie Belkin, an archivist and researcher working in the field of archival studies, and was published in Provenance, the journal of the

sorusunu doğrudan etkilediği belirtiliyor. Bu bağlamda, azınlık, göçmen ve işçi sınıfı kadınların deneyimlerinin sıklıkla arşiv dışında kaldığına dikkat çekiliyor.

Sonuç olarak çalışma, kadın tarihinin sürdürülebilir biçimde korunabilmesi için bütüncül ve kapsayıcı koleksiyon geliştirme stratejilerine, topluluk temelli yaklaşımlara ve kadın çalışmaları ile arşivcilik alanları arasında sürekli işbirliğine ihtiyaç olduğunu ortaya koyuyor. Kadın arşivleri, bu yönüyle yalnızca geçmişi belgeleyen değil, toplumsal eşitsizlikleri görünür kılan ve dönüştürücü bir potansiyel taşıyan alanlar olarak konumlandırılıyor.

Bu bölümün son yazısı, "Bir Arşiv Kaynağı Olarak *L'Egyptienne* (1925–1940): Mısır Feminist Birliği'nin Yayın Organında Türkiye'de Kadın Hareketinin, İlklerin ve Modernleşmenin İzleri" başlıklı makalemdir. Kadın hareketlerinin ürettiği süreli yayınlar, çoğu zaman resmî arşivlerin dışında kalan bilgi türlerini kayda geçirme işlevi görür. Bu yayınlar yalnızca "olayları" değil, olayların hangi kavramlarla tartışıldığını, hangi toplumsal çevrelere hitap edildiğini ve hangi mücadele yollarının kullanıldığını da gösterir. Makalede, kadın hareketleri tarafından üretilen süreli yayınların, resmî arşivlerin çoğu zaman dışarıda bıraktığı söylemleri, ilişkileri ve gündelik siyasal olayları kayda geçiren arşiv kaynakları olarak nasıl okunabileceği ortaya konmaktadır.

Bu üç yazının ardından, Röportaj başlığı altında Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde yayımladığımız iki röportaj yer alıyor. İlk röportaj, Prof. Dr. Tuba Çavdar Karatepe tarafından sahaf ve Sahaflar Birliği Derneği Başkanı Nedret İşli'yle gerçekleştirildi: "Sahaftan Arşive Kadın Belgeleri".

Bu kapsamlı mülakatta Nedret İşli, kadınlara ait arşiv malzemelerinin sahaf piyasasındaki görünürlüğü, korunması ve kolektif bellekteki yeri üzerine önemli değerlendirmelerde bulunuyor. İşli, kadınlara ait belgelerin erkeklere ait belgelere kıyasla daha az dolaşımda olduğunu, bu nedenle daha nadir ve değerli sayıldığını belirtiyor.

Kadın Eserleri Kütüphanesi'yle olan uzun soluklu ilişkisini detaylandıran İşli, bu kurumu kadın araştırmaları yapanlar için ilk başvuru noktası olarak gördüğünü ve sahaf olarak da destek verdiğini belirtiyor. Kadınlara ait belgeleri kütüphaneye yönlendirdiğini, Işıl Özgentürk ve Perihan Arıburun gibi isimlere ait belgelerin bu şekilde kazandırıldığını aktarıyor.

İşli, kadın arşivlerinin ve efemeralarının sıkça yok edildiğine; kimi zaman aile üyeleri tarafından "mahrem" sayılarak bilinçli biçimde imha edildiğine tanıklık ettiğini anlatıyor. Bu nedenle, özellikle yaşlı bireylerin sağlığında arşivleriyle "vedalaşmasının" önemini vurguluyor.

Society of Georgia Archivists. The article is translated into Turkish by Sevda Akyüz.

The article addresses the structural deficiencies encountered in the preservation of women's history through archives within a historical and theoretical framework, focusing on issues of collection development, funding, and access. It argues that not only the existence of women's archives but also the ways in which they are developed are decisive. The position of the archivist, collection policies, and gender-based biases directly influence which documents are preserved. In this context, attention is drawn to the fact that the experiences of minority, migrant, and working-class women have often remained outside the archive.

In conclusion, the study demonstrates that the sustainable preservation of women's history requires comprehensive and inclusive collection development strategies, community-based approaches, and continuous collaboration between the fields of women's studies and archival studies. In this respect, women's archives are positioned not only as spaces that document the past but also as fields that make social inequalities visible and carry a transformative potential.

The final article in this section is my article entitled "L'Egyptienne (1925–1940) as an Archival Source: Traces of the Women's Movement, Trailblazers, and Modernisation in Türkiye in the Publication of the Egyptian Feminist Union." Periodicals produced by women's movements often serve to record forms of knowledge that remain outside official archives. These publications document not only "events", but also the concepts through which those events were discussed, the social milieus they addressed, and the modes of struggle that were employed. The article demonstrates how periodicals produced by women's movements may be read as archival sources that record the discourses, relationships, and everyday political events that official archives have often excluded.

Following these three articles, two interviews published in both Turkish and English are presented under the heading Interview. The first interview, entitled 'From an Antiquarian Bookseller to the Archive: Documents on Women's History', was conducted by Prof. Dr. Tuba Çavdar Karatepe with second-hand bookseller and President of the Second-hand Booksellers' Association, Nedret İşli.

In this comprehensive interview, Nedret İşli offers important reflections on the visibility, preservation, and place of archival materials relating to women in collective memory within the second-hand book market. İşli notes that documents belonging to women circulate less frequently than those belonging to men and are therefore regarded as rarer and more valuable.

Kendi evinde Latife Hanım'a ait bazı belgeleri sakladığını ve birçok kadına ait materyalleri de "gizli hazineler" gibi beklettiğini paylaşıyor.

Son olarak, *Müteferrika* dergisinin yeni döneminde kadın yayıncılığına ve kadın dergilerine özel sayılar ya da tıpkıbasım projeleri üretmeyi planladığını ifade ediyor. Genç sahafların Kadın Eserleri Kütüphanesi'yle tanıştırılması gerektiğini vurguluyor.

Bu bölümün "Bir Koleksiyonerin Gözünden Kadın Tarihinin Belgeleri ve Özel Koleksiyonlar" başlığını taşıyan son röportajında, tarih öğretmeni ve koleksiyoner Gökhan Büyükengez, koleksiyonculuk tutkusunun tarih metodolojisiyle nasıl kesiştiği ve bu kesişimin kadın tarihine yönelimini nasıl şekillendirdiği üzerine, Selvi Başak Öztürk tarafından gerçekleştirilen röportajda sorularımızı yanıtlıyor.

Koleksiyonculuğa çocukluk yıllarında başlayan Büyükengez, tarih eğitimi sırasında edindiği metodolojik yaklaşımın belgeye bakışını belirlediğini vurguluyor. Tarihyazımında belgenin merkezi rolüne dikkat çeken Büyükengez, seçici ve araştırmacı bir koleksiyoner olmanın önemini Leopold von Ranke'ye ve Edward H. Carr'a referansla temellendiriyor. Kadın tarihine ilgisinin üniversite yıllarında Nezihe Muhittin ve Kadınlar Halk Fırkası'yla tanışmasıyla başladığını belirten Büyükengez, erken Cumhuriyet döneminde kadınların verdiği siyasal ve toplumsal mücadelenin zamanla koleksiyonunun odağı haline geldiğini aktarıyor.

Röportajda, kadınlara ait belgelerin müzayedeler, sahaflar ve dijital platformlar üzerinden edinilme süreçleri; belgenin nadirliği, içerdiği ayrıntılar ve tarihsel bağlamının değer tespitindeki rolü ele alınıyor. Büyükengez, belge okuma ve yorumlama pratiğinin zaman içinde dönüşüm geçirdiğini, doğrulama sürecinde daha titiz ve karşılaştırmalı bir yöntem benimsediğini ifade ediyor.

Kadınlara ait belgelerin çoğu zaman kesintili izler taşımasının, erkek egemen tarihyazımının yapısal bir sonucu olduğunu savunan Büyükengez, özellikle Türk Kadın Birliği'ne ait dağınık arşiv mirası üzerinden somut örnekler paylaşıyor. Röportaj, özel koleksiyonların kadın tarihinin korunmasındaki rolüne ve bu belgelerin gelecek kuşaklara aktarılmasında koleksiyonerlerin taşıdığı sorumluluğa yapılan güçlü bir vurguyla son buluyor.

Röportajların ardından, Kitap Tanıtım bölümünde iki yayına ilişkin inceleme yer alıyor. Bu bölümün ilk yazısı Nurie Muratova'nın 2021 tarihli *Women Beyond the Archive: Invisible Histories of Women in Bulgaria* [Arşivin Ötesindeki Kadınlar: Bulgaristan'da Kadınların Görünmez Tarihleri] başlıklı eseridir. Kitabın tanıtımı, University of Library Studies and Information Technologies'de

Detailing his long-standing relationship with the Women's Library, İşli states that he regards this institution as the primary point of reference for those conducting research on women and that he has supported it in his capacity as a second-hand bookseller. He explains that he has directed documents relating to women to the library and notes that materials belonging to figures such as Işıl Özgentürk and Perihan Arıburun were acquired in this manner.

İşli recounts that women's archives and ephemera are frequently destroyed, and that he has witnessed cases in which they were deliberately eliminated by family members on the grounds that they were considered 'private'. For this reason, he emphasises the importance of individuals, particularly elderly people, 'parting with' their archives during their lifetime. He also shares that he keeps certain documents belonging to Latife Hanım in her own home and that he preserves materials relating to many women as if they were 'hidden treasures'.

Finally, he states that, in the new period of the journal Müteferrika, he plans to produce special issues or facsimile projects devoted to women's publishing and women's journals. He also emphasises that young second-hand booksellers should be introduced to the Women's Library.

In the final interview of this section, entitled 'Private Collections as Sources for Women's History: A Collector's Perspective' history teacher and collector Gökhan Büyükengez responds to our questions in an interview conducted by Selvi Başak Öztürk, reflecting on how his passion for collecting intersects with the methodology of history and how this intersection has shaped his orientation towards women's history.

Büyükengez, who began collecting in his childhood, emphasises that the methodological approach he acquired during his training in history shaped his perspective on documents. Drawing attention to the central role of documents in the writing of history, Büyükengez grounds the importance of being a selective and research-oriented collector with reference to Leopold von Ranke and Edward H. Carr. He states that his interest in women's history began during his university years with his encounter with Nezihe Muhittin and the Women's People's Party, and notes that the political and social struggles undertaken by women in the early Republican period gradually became the focus of his collection.

In the interview, the processes through which documents relating to women are acquired via auctions, second-hand booksellers, and digital platforms are discussed, as well as the role of a document's rarity, the details it contains, and its historical context in determining its value. Büyükengez states that his practice of reading

(ULSIT) kültürel miras çalışmaları alanında profesör olan Georgeta Nazarska tarafından yapıldı. Bulgaristan'daki kadınlara ait arşivlerin görünmezliğini ve tarihsel sessizliklerini merkezine alan bu öncü çalışma devlet arşivciliğinin ideolojik sınırlarını, kadınlara ve azınlıklara ait belgelerin kurumsal bellekten dışlanma biçimlerini analiz ediyor. Muratova araştırmasını arşiv tarihi, kadın tarihi, azınlık çalışmaları ve bellek çalışmaları kesişiminde konumlandırıyor.

Kitap, Bulgar devlet arşivlerinde kadınlara ait bireysel ve kolektif fonların nasıl oluştuğunu ve nasıl yok sayıldığını içerik analiziyle inceliyor. Müslüman kadınlara (Pomak, Türk, Roman) dair arşivlerin büyük kısmının sansür, yok etme, kayıtsızlık ya da kadınların kendi farkındalık eksikliği nedeniyle kaybolduğunu ortaya koyuyor. Muratova, bu boşluğu kapatmak için sözlü tarih yöntemini ve özel arşiv koleksiyonlarını devreye sokuyor. Arşivlerin belgeyi görünmez kılmak için başvurduğu yöntemler (yasak, eksik envanter, yanlış etiketleme) sistematik biçimde belgeleniyor.

Yazarın saha çalışmaları, sözlü tanıklıklar ve görsel belgelerle oluşturduğu "karşı-arşiv" çabası, kadınların arşivdeki yokluğuna karşı güçlü bir bellek politikası öneriyor. Kitap yalnızca arşive dair bir eleştiri değil, aynı zamanda Müslüman kadınların tarihsel görünmezliğine karşı bir direniş ve tanıklık metnidir. Bu yönüyle Bulgaristan'da kadın tarihinin ve azınlık arşivciliğinin kurucu metinlerinden biri sayılmaktadır.

Bu bölümünü ikinci ve son yazısı ise, Suzanne Hildenbrand editörlüğünde yayımlanan *Women's Collections: Libraries, Archives, and Consciousness* [Kadın Koleksiyonları: Kütüphaneler, Arşivler ve Farkındalık] başlıklı kitap üzerine hazırladığım bir tanıtımdır. Eser, kadın koleksiyonlarının tarihsel gelişimini ve feminist bilgi üretimindeki belirleyici rolünü ele alırken, "Collections" (Koleksiyonlar) ve "Access" (Erişim) başlıklı iki ana bölümden oluşuyor. Sarah Pritchard'ın makalesi, Kongre Kütüphanesi'ni kadın tarihini tüm formatlarıyla belgeleyen kapsamlı kaynaklarıyla tanıtıyor. Hildenbrand, New York Halk Kütüphanesi'ndeki Schwimmer-Lloyd Koleksiyonu üzerinden uluslararası barış aktivizmi ve savaş karşıtı kadın hareketlerine ilişkin belge zenginliğini ortaya koyuyor. Bettye Collier-Thomas, Bethune Museum-Archives'ı siyah kadınların tarihsel deneyimlerini belgeleme çabalarının simgesi olarak anlatıyor. Mary-Elizabeth Murdock, Sophia Smith Koleksiyonu ve Smith College Arşivleri aracılığıyla kadın eğitimi, entelektüel üretim ve sosyal reformlara ışık tutuyor. Patricia Miller King ise Schlesinger Kütüphanesi'ni Amerikan kadın tarihinin başlıca merkezlerinden biri olarak konumlandırıyor. Elizabeth Snapp, Texas Woman's University'nin geniş el yazması, mikrofilm ve kitap arşivlerinin feminist araştırmalara katkısını incelerken; Susan Bellin-

and interpreting documents has evolved over time and that he has adopted a more meticulous and comparative method in the process of verification.

Büyükengez argues that the fragmented traces often found in documents relating to women are a structural consequence of male-dominated historiography, and he shares concrete examples, particularly through the dispersed archival legacy of The Union of Turkish Women. The interview concludes with a strong emphasis on the role of private collections in the preservation of women's history and on the responsibility borne by collectors in transmitting these documents to future generations.

Following the interviews, the Book Review section includes reviews of two publications. The first text in this section examines Nurie Muratova's 2021 work 'Women Beyond the Archive: Invisible Histories of Women in Bulgaria'. The review of the book was written by Georgeta Nazarska, Professor of Cultural Heritage Studies at the University of Library Studies and Information Technologies (ULSIT). Focusing on the invisibility of women's archives and the historical silences surrounding them in Bulgaria, this pioneering study analyses the ideological boundaries of state archival practice and the ways in which documents relating to women and minorities have been excluded from institutional memory. Muratova situates her research at the intersection of archival history, women's history, minority studies, and memory studies.

The book examines, through content analysis, how individual and collective archival holdings relating to women in the Bulgarian state archives have been formed and how they have been disregarded. It reveals that a large portion of the archives concerning Muslim women (Pomak, Turkish, and Roma) has been lost due to censorship, destruction, neglect, or the women's own lack of archival awareness. To address this gap, Muratova employs the method of oral history and draws upon private archival collections. The methods used by archives to render documents invisible—such as prohibition, incomplete inventories, and incorrect labelling—are systematically documented.

The author's fieldwork and the 'counter-archive' constructed through oral testimonies and visual documents propose a powerful politics of memory in response to the absence of women in the archive. The book is not only an archival critique but also a text of resistance and testimony against the historical invisibility of Muslim women. In this respect, it is regarded as a foundational work of women's history and minority archival studies in Bulgaria.

The second and final text in this section is a review I prepared on the book 'Women's Collections: Libraries,

gham, Waterloo Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki Lady Aberdeen Koleksiyonu ile mikrofilm arşivinin Kanada kadın tarihinin belgelenmesindeki önemini vurguluyor. Hildenbrand'ın bir diğer makalesi ise küçük ölçekli ama etkili koleksiyonların çağdaş feminist mücadelenin kaydını tutmadaki işlevine dikkat çekiyor. Susan Searing, fiziksel koleksiyon olmaksızın araştırmayı destekleyen "Women's Studies Librarian-at-Large" modelini yenilikçi bir erişim yaklaşımı olarak sunuyor. Son olarak, Detlefsen'e göre bilgiye erişim sorunları ve Stafford'a göre azınlık/Üçüncü Dünya kadınları üzerine bibliyografik rehberler, kadın çalışmalarının uluslararası ve çok kültürlü yönünü yansıtıyor. Bu kitap, kadın koleksiyonlarının tarihsel sürekliliğini ve feminist bilgi üretimindeki dönüştürücü gücünü belgeleyen temel kaynaklardan biridir.

Arşivde Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi'nin beşinci sayısını sizlerle paylaşıyoruz. İyi okumalar diliyor, bu sayının farklı alanlardaki çalışmalara katkı sunmasını umuyoruz. Sonraki sayılar için katkı ve önerilerinizi bekliyoruz.

Archives, and Consciousness' edited by Suzanne Hildenbrand. The work addresses the historical development of women's collections and their decisive role in the production of feminist knowledge, and is organised into two main sections entitled 'Collections' and 'Access'. Sarah Pritchard's article introduces the Library of Congress with its comprehensive resources documenting women's history across multiple formats. Hildenbrand reveals the richness of documentation relating to international peace activism and women's anti-war movements through the Schwimmer-Lloyd Collection at the New York Public Library. Bettye Collier-Thomas presents the Bethune Museum-Archives as a symbol of efforts to document the historical experiences of Black women. Mary-Elizabeth Murdock sheds light on women's education, intellectual production, and social reform through the Sophia Smith Collection and the Smith College Archives. Patricia Miller King positions the Schlesinger Library as one of the principal centres of American women's history. Elizabeth Snapp examines the contribution of Texas Woman's University's extensive manuscript, microfilm, and book archives to feminist research, while Susan Bellingham emphasises the importance of the Lady Aberdeen Collection and the microfilm archives at the University of Waterloo Library in documenting Canadian women's history. Another article by Hildenbrand draws attention to the role of small but influential collections in recording contemporary feminist struggles. Susan Searing presents the 'Women's Studies Librarian-at-Large' model as an innovative approach to access that supports research without the establishment of a physical collection. Finally, Detlefsen addresses issues of access to information, while Stafford examines how bibliographical guides on minority and Third World women reflect the international and multicultural dimensions of women's studies. This book is one of the foundational sources documenting the historical continuity of women's collections and their transformative power in the production of feminist knowledge.

We present to you the fifth issue of the Journal of Women and Gender in the Archives. We wish you an enjoyable reading experience and hope that this issue will contribute to studies in different fields. We look forward to your contributions and suggestions for the forthcoming issues.